

Základná škola Ul. karpatská 803/11, Svidník,

Názov organizácie	Základná škola Ul. karpatská 803/11, Svidník
Názov internej smernice	Smernica k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v škole a v školskom zariadení
Poradové číslo smernice	Interná smernica č.1/ 2022
Vypracoval	Mgr. Nadežda Fedorková
Dátum vyhotovenia	1. 7. 2022
Prerokované na pedagogickej rade	29. 9. 2022
Za správnosť zodpovedá	Mgr. Nadežda Fedorková
Za dodržiavanie zodpovedá	Mgr. Nadežda Fedorková
Platnosť smernice	29. september 2022

Čl. 1 Úvodné ustanovenia

Táto smernica upravuje základné znaky, formy a prejavy šikanovania detí a žiakov, možnosti preventívneho pôsobenia a metódy riešenia šikanovania žiakov v nadväznosti na zodpovednosť školy a školského zariadenia podľa §144 ods.1 písm. o) a § 153 ods. 1 zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších predpisov a na práva žiaka podľa §144 ods. 1 písm i) a k) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade so Smernicou č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach.

Čl. 2 Charakteristika šikanovania

1. **Šikanovaním** rozumieme správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastrasovanie iného žiaka alebo úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť.

2. **Podstatou šikanovania** sú najmä úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému, agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov, prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.

3. Šikanovanie sa môže prejaviť:

a) **v priamej podobe** : sú to fyzické útoky, urážanie, prezývky, nadávky, posmech, zosmiešnenie, príkazy agresora vykonať určitú vec proti vôle obeť, odcudzenie vecí, vyhrážanie, zastrasovanie, vydieranie, zneužitie osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií alebo kyberšikanovanie,

b) **v nepriamej podobe** : prehliadanie, ignorovanie, zámerné vyčleňovanie z kolektívu alebo nedobrovoľné vystavovanie agresívnym situáciám.

Varovné signály šikanovania:

priame: výsmech triedy pri neúspechu pred tabuľou, nadávky, prezývky, kritika, pohrdanie, údery, strkanie, bitky s jedným slabým účastníkom, dieťa dostáva povýšenecké rozkazy, ktorým sa snaží vyhovieť a pod.

nepriame: dieťa má nevysvetliteľné odreniny, škrabance, je osamotené, bez kamarátov, do triedy vchádza súčasne s učiteľom, pôsobí nešťastne, neisto, ustrašene, má nadmernú absenciu, je nesústredené, má poškodené veci a pod.

Účastníci šikany:

- agresori,
- obeť.

4. **Kyberšikanovanie** je priama forma šikanovania. Ide pri nej o zneužitie informačno-komunikačných technológií / telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí/ na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie. Môže sa spájať s inými formami šikanovania.

5. **Kyberšikanovanie má tieto znaky**

- a) sociálna alebo psychická prevaha agresora, fyzická prevaha nie je nutná,
- b) agresor vystupuje často anonymne,
- c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť,
- d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú,
- e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi,
- f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb,
- g) agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest,
- h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase,
- i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť,
- j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora,
- k) zverejnené informácie, fotografie, audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

6. Šikanovanie môže naplňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku.

7. Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin:

- a) ublíženia na zdraví / § 155 Trestného zákona /,
- b) obmedzovania osobnej slobody / § 183 Trestného zákona /,
- c) lúpeže / § 188 Trestného zákona /,
- d) vydierania / § 189 Trestného zákona /,
- e) hrubého nátlaku / § 190 Trestného zákona /,
- f) nátlaku / § 192 Trestného zákona /,
- g) porušovania domovej slobody / § 194 Trestného zákona /,
- h) sexuálneho násillia / § 200 Trestného zákona /,
- i) sexuálneho zneužívania / § 201 až 201b Trestného zákona /,
- j) krádeže / § 212 Trestného zákona /,
- k) neoprávneného užívania cudzej veci / § 215 Trestného zákona /,
- l) poškodzovania cudzej veci / § 245 Trestného zákona /,
- m) nebezpečného vyhrážania sa / § 260 Trestného zákona /,
- n) nebezpečného prenasledovania / § 360a Trestného zákona /,
- o) výroby detskej pornografie / § 368 Trestného zákona /,
- p) rozširovania detskej pornografie / § 369 Trestného zákona /,
- q) prechovávanlia detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení / § 370 Trestného zákona /,
- r) ohovárania / § 373 Trestného zákona /.

8. Šikanovanie môže naplňať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu / § 49 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov / alebo priestupku proti majetku / § 50 zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov /.

9. Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkeho veku / § 22 Trestného zákona/ nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca žiaka a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

10. Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, môže byť stíhaný najmä za trestný čin:

- a) neprekazenia trestného činu / § 341 Trestného zákona/,
- b) neoznámenia trestného činu / § 340 Trestného zákona /,
- c) ublíženia na zdraví / § 158 Trestného zákona/.

Čl. 3

Prevenia šikanovania

Základné princípy prevencie šikanovania v našej ZŠ

1. Osvojiť a dodržiavať princíp **„Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách!“**

a) Oboznámiť žiakov, rodičov, zamestnancov školy s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania, aj s prejavmi antisociálneho správania jednotlivcov i skupín. Dôsledné oboznámenie sa s vnútorným poriadkom školy, v ktorom sú zakotvené pravidlá správania žiakov, sankcie pri ich porušení.

b) Nepodceňovať prejavy šikanovania,

c) Hrové aktivity a modelové situácie implementovať do viacerých predmetov, všetkých činností a situácií v škole, v ktorých sa žiak učí prijímať všeobecné hodnoty spoločnosti, identifikovať sa s nimi a konať v ich duchu v každodennom živote. Realizovať pravidelne ranné kruhy v triedach vykonávané triednym učiteľom.

d) Informovať o možnosti nahlásiť podozrenie alebo prejavy šikanovania prostredníctvom kontaktnej osoby (výchovný poradca, školský špeciálny pedagóg, koordinátor prevencie, sociálny pedagóg), alebo triednemu učiteľovi či riaditeľke školy.

2. Prevenia šikanovania sa zabezpečuje najmä formou

a) súčasti výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca v rámci každodenného vyučovania, obsahového zamerania a didaktiky predmetov a prierezových tém:

- I. osobný a sociálny rozvoj,
- II. mediálna výchova,
- III. multikultúrna výchova,
- IV. ochrana života a zdravia,

- V. výchova a vzdelávanie k ľudským právam,
- VI. výchova k občianstvu,
- VII. boj proti extrémizmu,
- VIII. výchova k manželstvu a rodičovstvu.

b) súťaží, hier, prednášok alebo diskusií organizovaných školou alebo inými relevantnými subjektmi.

3. Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedni učitelia priebežne informujú zákonných zástupcov, opatrovníka, osoby, ktorým súd zveril dieťa do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu o preventívnych činnostiach školy. Pri realizácii preventívnych činností školy riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedni učitelia venujú zvýšenú pozornosť efektívnosti týchto činností.

4. Riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedni učitelia vopred preveria navrhované preventívne činnosti školy s cieľom predísť nežiaducemu vplyvu neodborných činností, ako aj škodlivému vplyvu kultov, siekt či extrémistických organizácií na žiakov.

5. Riaditeľ školy oboznamuje s podstatou, formami a nebezpečnými dôsledkami šikanovania všetkých žiakov školy a ich zákonných zástupcov, zamestnancov školy, osoby, ktoré sa starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu.

6. Riaditeľ školy zodpovedá za systémové aktivity školy v oblasti prevencie šikanovania. Pri príprave a realizácii celoškolskej stratégie:

- a) vytvára pozitívne prostredie v škole,
- b) podporuje prosociálne správanie a vzťahy detí,
- c) určuje v školskom poriadku:
 - a. pravidlá správania sa vrátane sankcií za ich porušenie,
 - b. pravidlá používania informačno-komunikačných technológií / mobilných telefónov, tabletov, počítačov a iných komunikačných technológií v priestoroch školy/,
- d) rozpracúva podrobnosti prevencie a šikanovania žiakov vo vnútornom predpise školy,
- e) zabezpečuje zvýšený dozor pedagogických zamestnancov cez prestávky, pred začiatkom vyučovania, po jeho skončení a v čase mimo vyučovania, najmä v priestoroch kde k šikanovaniu už došlo, alebo by k nemu mohlo dochádzať,
- f) oboznamuje pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov so spôsobom oznamovania šikanovania a preverovania šikanovania,
- g) informuje o postupe pri zistení šikanovania, najmä:
 - pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov,
 - žiakov,
 - zákonných zástupcov,

- h) zabezpečuje zverejnenie kontaktných údajov inštitúcii, ktorá sa prevenciou a riešením šikanovania zaoberá,
- i) určuje v pracovnom poriadku školy povinnosť oznamovať podozrenie zo šikanovania,
- j) zabezpečuje vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania, vrátane kyberšikanovania, a to prostredníctvom digitálnej gramotnosti učiteľov,
- k) spolupracuje s odbornými zamestnancami CPPPaP vo Svidníku a ďalšími odbornými pracoviskami poradenských služieb a preventívnych služieb v regióne,
- l) zapája do prevencie šikanovania radu školy a zriaďovateľa.

7. Úlohou vedenia školy, všetkých pedagogických a nepedagogických zamestnancov Základnej školy Ul. karpatská 803/11, Svidník je vytvoriť pozitívnu klímu v škole, aby sa predchádzalo prejavom antisociálneho správania žiakov i skupín žiakov.

8. Táto smernica je v súlade s pravidlami správania a konania žiakov vrátane sankcií za ich porušenie zapracovanými vo vnútornom poriadku školy.

9. Výchovný poradca školy a koordinátor prevencie drogových závislostí a iných sociálno – patologických javov zapracujú ustanovenia tejto smernice do svojich plánov práce.

10. S touto smernicou sú povinní oboznámiť žiakov školy všetci triedni učitelia a túto skutočnosť zapísať do Triednej knihy v časti „*poznámky*“.

11. S touto smernicou riaditeľ školy oboznámi všetkých pedagogických zamestnancov školy na pracovnej porade.

Čl. 4

Metódy riešenia šikanovania

1. Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba zostavuje tím zamestnancov školy, ktorý navrhuje a zabezpečuje odborný postup pri riešení šikanovania:

2. Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba pri zisťovaní a preverení šikanovania zabezpečí najmä

- a) bezodkladnú pomoc obetiam a ochranu obetí,
- b) dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie,
- c) vykonáva opatrenia na zabránenie nožnej krivej výpovede agresora, jeho izoláciu počas preverovania šikanovania,
- d) preveruje šikanovanie bezodkladne v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, ktoré na šikanovanie upozornili,
- e) zabezpečí, aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom,
- f) rozhovor so žiakmi, ktorí na šikanovanie upozornili, rozhovor s obeťou a agresormi,

- g) nájdenie vhodných svedkov, individuálne, prípadne konfrontačné rozhovory so svedkami – nikdy nekonfrontovať obeť a agresora,
- h) uchováva dôkazy pri podozrení na kyberšikanovanie v spolupráci s koordinátorom informatizácie alebo externým expertom,
- i) kontaktovanie rodičov alebo zákonných zástupcov žiakov, zariadenie, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu a zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- j) kontaktuje miestne príslušné centrum,
- k) využitie anonymnej dotazníkovej metódy,
- l) vedie písomné záznamy o riešení jednotlivých prípadoch šikanovania,
- m) zabezpečí pri rozhovoroch prítomnosť najmenej 2 pedagogických zamestnancov,
- n) ohlasuje príslušným útvarom Policajného zboru podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu.

Čl. 5

Opatrenia na riešenie šikanovania

1. Opatreniami na riešenie šikanovania pre obeť a jej zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je obeť umiestnená na základe rozhodnutia súdu sú najmä:

- a) odporúčanie vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť,
- b) zabezpečenie skupinového intervenčného programu v spolupráci s CPPP a P,
- c) zaistenie bezpečia obeť,
- d) zabezpečenie informovania a poradenstva o šikanovaní pre osoby uvedené v článku 3 ods. 3.

2. Opatreniami na riešenie šikanovania pre agresora a jeho zákonných zástupcov, osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa a zariadenie, v ktorom je agresor umiestnený na základe rozhodnutia súdu sú najmä:

- a) odporučiť zákonným zástupcom agresora vyhľadať odbornú starostlivosť (*hlavne CPPP a P a externú psychologičku*),
- b) výchovné opatrenia:
 - napomenutie a pokarhanie TU,
 - pokarhanie RŠ,
 - znížená známka zo správania,
- c) preloženie agresora do inej triedy alebo školy, ak je schopný stále ohrozovať svoje okolie.

Čl. 6

Spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

1. Riaditeľ školy je povinný oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že žiak sa dopustil šikanovania alebo spáchania trestného činu uvedeného v čl.2 ods.7 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v čl.2 ods. 8 v súvislosti so šikanovaním.
2. Riaditeľ školy je povinný orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť
 - a) podozrenie podľa odseku 1,
 - b) skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov,
 - c) opatrenia, ktoré prijal podľa článku 4 alebo 5.

Čl. 7

Spolupráca školy so zákonnými zástupcami školy, osobami, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadením, v ktorom je žiak umiestnený na základe rozhodnutia súdu

1. Pri podozrení na šikanovanie žiaka spolupracujú riaditeľ školy, koordinátor prevencie, výchovný poradca, sociálny pedagóg, školský špeciálny pedagóg a ďalší pedagogickí a odborní zamestnanci s rodinou obeť a s rodinou agresora.
2. Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci dbajú pri rozhovore so zákonným zástupcom obeť, agresora alebo svedka najmä na zachovanie dôvernosti informácií.
3. Spoluprácu pri danej problematike so špecializovanými inštitúciami za školu zabezpečuje výchovný poradca, koordinátor prevencie a sociálny pedagóg.
4. Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora a osobám, ktoré sa osobne starajú o dieťa alebo zariadeniu, v ktorom je umiestnený, umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.
5. O úkonoch podľa tohto článku osoba poverená riaditeľom školy vyhotovuje zápis, z ktorého po jednom poskytne každému zo zúčastnených osôb.

Čl. 8

Zodpovednosť školy

1. Škola zodpovedá za žiakov v čase školského vyučovania a školských akcií v súlade so zákona č. 245/2008 Zb. – školský zákon, Dohovorom o právach dieťaťa a podľa pracovného poriadku školy.
2. Za povinnosť uvedenú v predchádzajúcom bode sú zodpovední všetci pedagogickí a odborní zamestnanci školy, konkrétne:

- a) tí, ktorí realizujú vyučovací proces,
- b) tí, ktorí realizujú výchovný proces,
- c) tí, ktorí vykonávajú počas prestávok pedagogický dozor na chodbách,
- d) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor v školskom klube detí,
- e) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor v školskej jedálni,
- f) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas školských akcií rôzneho druhu (výlety, školy v prírode, lyžiarsky výcvik exkurzie, kultúrne podujatia, medzinárodné projektové stretnutia, športové podujatia atď.)
- g) tí, ktorí vykonávajú pedagogický dozor počas záujmových krúžkov.

3. Škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu (maloletý alebo ten, kto je postihnutý duševnou poruchou) spôsobí žiak, pokiaľ ten (pedagogický zamestnanec), **kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal** (§ 422 Občianskeho zákonníka). Maloletý zodpovedá za škodu ním spôsobenú, ak je schopný ovládnuť svoje konanie a posúdiť jeho následky; spoločne a nerozdielne s ním zodpovedá, kto je povinný vykonávať nad ním dohľad. Ak ten, kto spôsobí škodu, pre maloletosť alebo pre duševnú poruchu nie je schopný ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť jeho následky, zodpovedá za škodu ten, kto je povinný vykonávať nad ním dohľad.

4. V prípade, že náležitý dohľad nebol zanedbaný a dotýčny vykonávajúci dohľad preukáže spôsobenie škody žiakovi, **za škodu zodpovedá žiak, resp. rodič alebo zákonný zástupca žiaka** (v prípade neploletosti žiaka).

5. Šikanovanie, resp. jeho náznaky, nesmie byť zamestnancami školy **v žiadnej miere akceptované**. Pedagogický a odborný zamestnanec musí šikanovanie medzi žiakmi **bez meškania riešiť**, oznámiť túto skutočnosť triednemu učiteľovi agresora a obeť, vedeniu školy a každej jeho obeť poskytnúť okamžitú pomoc.

Čl. 9

Postup v prípade zistenia šikanovania

V prípade, že v priestoroch budovy počas školského vyučovania, resp. na školských akciách uvedených v čl. 8, bod 2, písm. c) **sa zistí prípad šikanovania**, je každý pedagogický resp. nepedagogický zamestnanec postupovať takto:

1. Ten zamestnanec, ktorý tento prípad zistí, informuje o tejto skutočnosti triedneho učiteľa agresora a obeť (**predtým si zistí meno a priezvisko týchto žiakov a triedu, ktorú navštevujú**), výchovného poradcu a zástupcu vedenia školy.
2. Triedni učitelia si na vyšetrenie prizvú daných žiakov, zamestnanca školy, ktorý skutočnosť oznámil a výchovného poradcu školy, triedneho učiteľa (**pri zachovaní dôvernosti**). O danom vyšetrení spíšu zápis, pričom tento odovzdajú v 1 vyhotovení:

- zástupcovi vedenia školy,
- výchovnému poradcovi.

Jeden exemplár si nechajú pre svoju potrebu priložia ho ku katalógovému listu žiaka.

3. V zápise popíšu skutočnosť, vyjadrenia agresora a obeť a navrhnu opatrenia na riešenie.

4. Triedni učitelia agresora a obeť v spolupráci s výchovným poradcom **pozývajú si na pohovor rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov**. Aj o tomto stretnutí spíše zápis (*pozri bod č. 2*). K pohovoru prizvú aj zástupcu vedenia školy.

5. Po písomnom uzavretí celého prípadu, zvážením návrhov na opatrenia, vyjadrení agresora a obeť, rodičov, resp. zákonných zástupcov týchto žiakov **riaditeľ školy rozhodne o ďalšom postupe** v súlade s vnútorným poriadkom školy, pracovným poriadkom školy, resp. zákonom č. 300/2005 Z. z. a č. 372/1990 Zb.

6. Nakoľko šikanovanie je závažným negatívnym spoločenským javom, celý prípad vyšetrenia šikanovania sa bude realizovať **pri zachovaní dôvernosti až do vyriešenia daného prípadu**. Týmto postupom nie je dotknutá informačná povinnosť školy.

7. V prípade, že tento negatívny jav zistí žiak/čka školy, je povinný/á okamžite o tejto skutočnosti informovať svojho triedneho učiteľa a v jeho neprítomnosti zástupcu vedenia školy.

Čl. 10

Záverečné ustanovenie a účinnosť

Smernica nadobúda platnosť dňom vydania. Účinnosť nadobúda po prerokovaní na pedagogickej rade. Smernica je zverejnená na webovej stránke školy.

Mgr. Nadežda Fedorková
riaditeľka školy